

Randwijk Erfstraat (gem. Overbetuwe)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

S. Nederpelt
R. M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 1191

Randwijk, Erfstraat (gemeente Overbetuwe)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

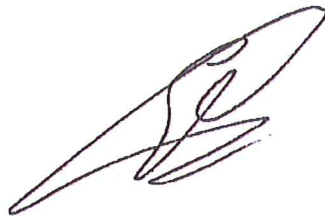
Auteurs: S. Nederpelt en R. M. van der Zee

In opdracht van: Woningstichting Heteren

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, februari 2008

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-90-6836-181-0

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Methoden	6
2.2 Resultaten	7
Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)	7
Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	7
Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)	7
Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)	7
Gespecificeerde verwachting (LS05)	9
3 Inventariserend Veldonderzoek	10
3.1 Methoden	10
Booronderzoek (VS03)	10
3.2 Resultaten	10
Booronderzoek (VS03)	10
3.3 Interpretatie	11
4 Conclusies	11
5 Aanbeveling	12
Literatuur	13
Lijst van afbeeldingen	13
Lijst van tabellen	13
Bijlage 1 Boorgegevens	13

Tabel 1 Archeologische perioden

Periode	Tijd in Jaren				
<i>Nieuwe tijd</i>	1500	na Chr.	-	heden	
<i>Late-Middeleeuwen</i>	1050	na Chr.	-	1500	na Chr.
<i>Vroege-Middeleeuwen</i>	450	na Chr.	-	1050	na Chr.
<i>Romeinse tijd</i>	12	voor Chr.	-	450	na Chr.
<i>IJzertijd</i>	800	voor Chr.	-	12	voor Chr.
<i>Bronstijd</i>	2000	voor Chr.	-	800	voor Chr.
<i>Neolithicum (Nieuwe Steentijd)</i>	5300	voor Chr.	-	2000	voor Chr.
<i>Mesolithicum (Midden Steentijd)</i>	8800	voor Chr.	-	4900	voor Chr.
<i>Paleolithicum (Oude Steentijd)</i>	300.000	voor Chr.	-	8800	voor Chr.

Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

<i>Provincie:</i>	Gelderland
<i>Gemeente:</i>	Overbetuwe
<i>Plaats:</i>	Randwijk
<i>Toponiem:</i>	Erfstraat
<i>Kadastrale gegevens:</i>	Sectie C, percelen 1378, 1405 en 1607
<i>Kaartblad:</i>	39F
<i>Coördinaten:</i>	177.084 - 440.737 / 177.144 - 440.734 / 177.108 - 440.774 / 177.144 - 440.772
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente Overbetuwe
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	dhr. Zwartkruis
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	24819
<i>ADC-projectcode:</i>	4107578
<i>Periode van uitvoering:</i>	oktober/november 2007
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	ADC ArcheoProjecten, Nijverheidsweg-Noord 114, Amersfoort

Samenvatting

In opdracht van Woningstichting Heteren heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Erfstraat in Randwijk (gemeente Overbetuwe). In het plangebied zal nieuwbouw gerealiseerd worden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd op of in de top van de oeverafzettingen van de stroomgordel van Herveld. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog. Aangezien het plangebied in een AMK-terrein met middeleeuwse resten (van een tufstenen kerk) ligt, is de kans op het aantreffen van resten uit de Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd groot.

Tijdens het booronderzoek zijn vier indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische resten in de bodem. Het gaat om fragmenten aardewerk; drie van de scherven zijn in boring 1 gevonden en de vierde in boring 4. Geen van de vondsten zijn geselecteerd voor conservering.

De laag kleiig zand duidt op afzettingen van de stroomgordel van Herveld (dus pré-middeleeuws). Hierop ligt plaatselijk een postmiddeleeuwse ophoging, afgedekt door (sub)recente ophoging. Waarschijnlijk heeft er egalisatie plaats gevonden, ten behoeve van de huidige bebouwing.

De oeverwal is aangetroffen op een diepte tussen 60 cm (boring 9) en 160 cm (boring 1) -mv. Er moet echter rekening worden gehouden met het feit dat het plangebied niet helemaal vlak is.

De aardewerkscherven blijken alle vier te dateren uit de Nieuwe Tijd. Het feit dat een van de scherven is gevonden onder de top van de stroomgordel, duidt erop dat de top van de stroomgordel verstoord is. Er zijn geen middeleeuwse resten gevonden.

ADC ArcheoProjecten adviseert, mits de beoogde verstoringen niet dieper dan 80 cm gaan (tot in de bouwvoor), om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Als de beoogde verstoring dieper dan 80 cm gaat, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Dit omdat de top van de stroomgordel van Herveld verstoord is en eventuele resten dan niet meer met een karterend booronderzoek zijn op te sporen.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door het bevoegd gezag goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Het is niet uit te sluiten dat buiten de vindplaats toch nog archeologische resten voorkomen. Daarom merken wij op dat het aanbeveling verdient om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg

1 Inleiding

In opdracht van Woningstichting Heteren heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Erfstraat in Randwijk (gemeente Overbetuwe). In het plangebied zal nieuwbouw gerealiseerd worden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied. Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend en karterend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA specificatie VS01 en de geldende beleidsregel van de Staatsecretaris van OCW.¹

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 26 oktober 2007 en het booronderzoek vond plaats op 29 oktober 2007. Meegewerkt hebben: R. M. van der Zee (prospector), S. Nederpelt (junior fysisch geograaf) en W. van Zijverden (senior prospector).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit zes onderdelen (specificaties LS01 t/m LS06). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik
- beschrijving van de huidige situatie
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens

Op grond van deze onderdelen wordt een gespecificeerde verwachting van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 juni 2005, nr. WJZ/2005/26210 (8163), tot wijziging van de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid. Het PvA is opgesteld door J. Huizer (prospector) op 5 juli 2007.

2.2 Resultaten

Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)

Het plangebied ligt in Randwijk nabij de dorpskern en heeft een oppervlakte van 1900 m². Het betreft een locatie aan de Erfstraat 4 t/m 10.

Het onderzochte gebied bevindt zich binnen een straal van ca. 500 m rondom het plangebied.

In het plangebied is nieuwbouw gepland. Hierbij zal een gebied met een op dit moment onbekende oppervlakte worden bebouwd. De diepte tot waarop de fundering zal gaan liggen is 60 tot 80 cm -mv.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel bebouwd met woningen zonder kelder.

Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Bron	historische situatie
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ²	Aanvankelijk bouwland, doorgestreept en verbeterd in iets onleesbaars (tabaksland?). Perceel 237. eigenaar: Adrianus Jonckers, predikant
Historische kaart uit 1830 - 1855 ³	Bouwland (en enige bewoning?)
Bonnekaart uit 1870, 1894, 1906 en 1932 ⁴	Weide met bomen en gedeeltelijk bebouwd

De gemeente Overbetuwe is al veel eeuwen bewoond.⁵ Door recente vondsten is vast komen te staan, dat de jagende, vissende en verzamelende mensen in het Paleolithicum reeds het rivierengebied hebben bezocht. Uit het Neolithicum zijn ook vondsten bekend. Vanaf de 1e eeuw is bewoning van het gebied bekend en ook hierna, in de Middeleeuwen, was het gebied bewoond.

Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Type informatie	Informatie
geologie ⁶	Verlandingsafzettingen, of komafzettingen op verlandingsafzettingen
geomorfologie ⁷	Bebouwd, niet gekarteerd.
bodemkunde ⁸	Kalkhoudende ooivaaggronden
paleogeografie ⁹	Stroomgordel van Herveld, sedimentatie tussen 5508-2222 BP.
Geomorfogenetische kaart ¹⁰	Relatief hooggelegen fossiele meandergordel
Archeologische beleidsadvieskaart ¹¹	- Historische dorpskern rond 1850. Hoge archeologische verwachting (met name Late Middeleeuwen), onafhankelijk van onderliggende landschappelijke eenheid. - terrein van hoge archeologische waarde

Voor de vorming van het landschap van de gemeente Overbetuwe zijn vooral de geologische processen van de afgelopen tienduizenden jaren van bepalende invloed geweest.¹² Het gebied lag van oorsprong tussen in de IJstijden gevormde stuwwallen van de Veluwe en de Utrechtse

² De veldminuten zijn afgeleid van de kadastrale kaarten en zijn oorspronkelijk opgesteld op een schaal 1:25.000. Zij zijn gebruikt voor de uitgave van de Militair Topografische atlas 1:50.000, deze zijn heruitgegeven door Wolters Noordhoff 1990. Scans van de oorspronkelijke veldminuten zijn geraadpleegd via <http://watwaswaar.nl>

³ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990

⁴ Bureau Militaire Verkenningen

⁵ Kocken, 2004

⁶ Rijks Geologische Dienst 1982

⁷ Stichting voor Bodemkartering 1988

⁸ Stichting voor Bodemkartering 1972

⁹ Berendsen & Stouthamer 2001

¹⁰ Heunks, 2004

¹¹ Heunks, 2004

¹² Kocken, 2004

heuvelrug aan de noordzijde, en het Brabantse dekzandgebied aan de zuidzijde. Tijdens het holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) maakten de voorlopers van de huidige grote rivieren, de Nederrijn-lek, Waal en Maas, in deze regio deel uit van een vertakt stelsel van meanderende geulen.

Als gevolg van een wisselwerking tussen erosie en sedimentatie was de loop van deze geulen voortdurend aan veranderingen onderhevig. Hierbij werden de bochten in de geulen niet alleen groter, maar verplaatsten zich ook stroomafwaarts. De uitbocht van deze rivieren kon zelfs zo ver doorgaan, dat de loop werd afgesneden en het afgesneden deel als een 'restgeul' in het landschap achter bleef. Soms vond een volledige verlegging van een riviervak plaats, waarbij een nieuwe meandergordel werd gevormd.¹³ Men spreekt dan wel van een 'stroomgordelverlegging' of 'avulsie'.

De dichtgeslibde oude rivierlopen en restgeulen worden aangeduid als stroomruggen en liggen veelal, als gevolg van verschillen in klink, hoger dan het omringende landschap.

Tot aan hun bedijking in de Late-Middeleeuwen traden de rivieren veelvuldig buiten hun oevers. Hierbij werden zand en klei vanuit de bedding het omliggend land ingevoerd, waarbij in de zone dichtbij de rivier vooral zand werd afgezet. Als gevolg hiervan ontstonden in de loop der tijd aan weerszijden van de bedding van de rivier zogenaamde oeverwallen, zeer flauw hellende welvingen, die bij elke overstroming opgehoogd werden. Naarmate de ophoging voort duurde, werd steeds fijnerkorreliger materiaal op de oeverwallen afgezet.

Wanneer na het maximum van een overstroming het waterpeil daalde, werd het water in de overstromde vlakte door de droogvallende oeverwallen afgesneden van de rivier. Op de riviervlakte konden in het rustige water de fijnste sedimentdeeltjes, zoals klei, bezinken. De riviervlakte ligt enigszins hol en wordt daarom kom genoemd. In kommen, die lange tijd van het jaar onder water stonden, vormden zich moerassen. Omdat de plantenresten in dit natte milieu nauwelijks vergingen, trad hier veenvorming op.¹⁴

Om het risico van overstromingen te voorkomen werd in de loop van de twaalfde eeuw op grote schaal begonnen met de aanleg van dijken langs de rivieren, waarmee de loop van de rivieren min of meer werd vastgelegd.¹⁵

Op de geomorfologische kaart staat het plangebied niet gekarteerd; ten oosten en ten westen van plangebied vinden we de eenheid rivieroeverwal (3K25). Het plangebied maakt waarschijnlijk ook deel uit van deze rivieroeverwal van de stroomgordel van Herveld. De afzettingen van deze stroomgordel liggen op een diepte tussen +7.9 en +6.5 boven NAP.¹⁶

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Bron	omschrijving
IKAW	hoge indicatieve archeologische waarde
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Gelderland ¹⁷	historische geografie waardering niet gekarteerd, bebouwd gebied
AMK	AMK-terrein 3.986
waarnemingen ARCHISII	44.680, 27.057, 60.360 en 27.058
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	12.999, 10.723 en 20.518, 10.567

Het plangebied ligt midden in AMK-terrein 3.986. Dit betreft oude woongrond, vastgesteld bij de bodemkartering van 1946. Hierbij zijn (weinig) fragmenten vroeg- en laatmiddeleeuws aardewerk geraapt. Resten van een eenschepige tufstenen kerk met versmald rechthoekig koor zijn gevonden op 100 m ten oosten van het plangebied (Archis waarneming 27.057). In 1949 heeft de opgraving plaatsgevonden.

In verband met de geplande bouw van een kleine sportzaal aan de Kerkstraat 7 in Randwijk is een booronderzoek uitgevoerd. De ondergrond bleek tot 80 cm -mv verstoord. Onder het verstoorde pakket zijn archeologische indicatoren aangetroffen in de vorm van houtskool, fosfaat,

¹³ Berendsen 2004

¹⁴ Berendsen 2004

¹⁵ De Mulder et al. 2003

¹⁶ Berendsen en Stouthamer 2001

¹⁷ Bron: <http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/chw/>

bot en puinresten. Deze resten zijn niet exact te dateren: vanaf de IJzertijd / Romeinse tijd tot en met de Late-Middeleeuwen (Archis-onderzoeksmelding 60.360).

Bij een archeologische veldkartering is op 250 meter ten zuidwesten van het plangebied middeleeuws aardewerk gevonden (Archis-waarneming 44.680).

Op ca. 150 m naar het oosten is een archeologische booronderzoek uitgevoerd. De ondergrond bleek tot 80 cm verstoord. Onder dit pakket zijn archeologische indicatoren aangetroffen in de vorm van houtskool, fosfaat, bot en puinresten. Deze resten zijn te niet exact te dateren (Archis-waarneming 60.360).

Op 200 m ten oosten is de aanwezigheid van muurwerk vastgesteld, waarvan de datering onbekend is (Archis-waarneming 27.058).

Op 700 m ten oosten van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Op grond van het ontbreken van duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen (Archis-onderzoeksmelding 20.158).

Op 300 m ten zuidwesten van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en de bodem is tot 70 cm verstoord. (Het ligt namelijk in bebouwd gebied.) Derhalve wordt er geen vervolgonderzoek aanbevolen (Archis-onderzoeksmelding 12.999).

Op enkele honderden meters ten zuidwesten van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn de zandige oeverafzettingen van de Neder-Rijn aangetroffen. Er zijn geen archeologische vindplaatsen aangetroffen; een vervolgonderzoek wordt daarom ook niet noodzakelijk geacht. (Archis-onderzoeksmelding 10.723).

In opdracht van Rijkswaterstaat is een karterend en waarderend booronderzoek uitgevoerd in projectgebied Lexkesveer (ten behoeve van rivier-technische verbeteringen en natuurontwikkeling conform het project Noordoever Nederrijn). Er is een uiterst gering aantal archeologische resten aangetroffen.

De bodem van het gebied is opgebouwd uit relatief jonge fluviatiele afzettingen. Bovendien zijn er veel verstoringen als gevolg van ontgroningen geconstateerd. Voor één gebied is aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd, dit gebied ligt echter op ca 1500 m van ons plangebied (Archis onderzoeksmelding 10.567).

De ligging van de waarden is weergegeven in afb. 2.

Gespecificeerde verwachting (LS05)

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd op of in de top van de oeverafzettingen van de stroomgordel van Herveld. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog. Aangezien het plangebied in een AMK-terrein met middeleeuwse resten ligt, is de kans op het aantreffen van resten uit de Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd groot. De archeologische laag bestaat uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd.¹⁸

De verstoringsdiepte van de te realiseren nieuwbouw is omstreeks 60 – 80 cm –mv. Volgens de AHN ligt het plangebied op een hoogte van 8,25 tot 9,00 meter boven NAP; afzettingen van de stroomgordel van Herveld zijn te vinden vanaf 7,9 tot 6,25 meter boven NAP. In een boring kan de top van de stroomgordel van Herveld dus verwacht worden op een diepte tussen 0,35 (8,25 – 7,9) meter en 2,5 (9,00 – 2,5) meter –mv.

¹⁸ Kars & Smit 2003.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methoden

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.1, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (VS01). De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05. Tenslotte is een aanbeveling gegeven.

Booronderzoek (VS03)

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek. Vanwege de beperkte oppervlakte van het plangebied is de verkennende fase gecombineerd met de karterende fase van het inventariserend veldonderzoek. Het doel van de karterende fase van dit onderzoek is het systematisch onderzoeken van het plangebied op het voorkomen van de mogelijk in het plangebied voorkomende archeologische resten.¹⁹

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Het karteren van de vindplaatsen gebeurt door het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren in het opgeboorde materiaal. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

Er zijn tien boringen geplaatst in een grid bestaande uit parallelle raaien met een afstand van 13 m. Binnen een raai zijn de boringen geplaatst om de 15 m. De boringen zijn zodanig geplaatst dat zij verspringen ten opzichte van die in de aangrenzende raai. De eerste twee boringen zijn gezet met een 12 cm edelmanboor; omdat het bijzonder lastig was om met dit formaat boor tot op het gewenste niveau te komen is ervoor gekozen om de vervolgboringen met een 7 cm edelmanboor en een 3 cm guts te zetten. De boringen zijn gezet in de onverstoorde rivierafzettingen tot minimaal 150 cm -mv en maximaal 275 cm -mv.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²⁰ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie.

De gehanteerde boorstrategie heeft een betrouwbaarheid van 75% voor het opsporen van²¹:

- Nederzettingen met een archeologische laag met een omvang vanaf 375 m² of meer (diameter 22 m)
- Nederzettingen met een matig-hoge en hoge vondstdichtheid (aardewerk en vuursteen) en een omvang vanaf 500 m² of meer (diameter 25 m)

3.2 Resultaten

Booronderzoek (VS03)

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 3; de boorstaten zijn te vinden in Bijlage 1.

Het plangebied loopt schuin af vanaf de kerk (zuidoost) naar het noordwesten (zie afb. 3).

¹⁹ voor een beschrijving van de mogelijk voorkomend resten; zie paragraaf "verwachtingsmodel"

²⁰ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

²¹ Leidraad SIKB karterend boren, paragraaf 4.4

Als onderste laag vinden we matig tot zeer fijn kleiig zand. Deze laag ligt op variërende diepte bij de verschillende boringen, omdat het plangebied schuin afloopt. Boven deze laag worden diverse lagen klei, al dan niet zandig en al dan niet humeus, aangetroffen. Als bovenste laag vinden we matig tot sterk zandige (donker-)grijs bruine klei.

Tijdens het booronderzoek zijn vier indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische resten in de bodem. Deze zijn beschreven in tabel 3. Het gaat om fragmenten aardewerk; drie van de scherven zijn in boring 1 gevonden en de vierde in boring 4. . Geen van de vondsten zijn geselecteerd voor conservering.

Boring 1 is met de megaboor gezet; de kans is dus ook groter dat er juist in deze boring indicatoren aangetroffen worden. In de top van de stroomgordel zijn geen indicatoren gevonden.

3.3 Interpretatie

De laag kleiig zand duidt op afzettingen van de stroomgordel van Herveld (dus pré-middeleeuws). Hierop ligt plaatselijk een postmiddeleeuwse ophoging, afgedekt door (sub)recente ophoging. Waarschijnlijk heeft er egalisatie plaats gevonden, ten behoeve van de huidige bebouwing.

De oeverwal is aangetroffen op een diepte tussen 60 cm (boring 9) en 160 cm (boring 1) –mv. Er moet echter rekening worden gehouden met het feit dat het plangebied niet helemaal vlak is: in afb. 3 is te zien dat het plangebied schuin afloopt naar het noordwesten vanaf een hoogte van 9,00 m boven NAP tot een hoogte van 8,25 meter boven NAP.

Ter plaatse van boring 1 komt de diepte van de stroomgordel overeen met +7,40 NAP (= 9,00 – 1,60) en ter plaatse van boring 9 is de stroomgordel te vinden op +7,90 boven NAP (=8,50 – 0,60).

De aardewerkscherven blijken alle vier te dateren uit de Nieuwe Tijd.²² Alleen vondst 3 (boring 1, 220 cm –mv) is afkomstig uit de stroomgordel, de andere vondsten niet. Het feit dat er een scherf uit de 17^e tot de 19^e eeuw is gevonden in de top van de stroomgordel, duidt erop dat de top van de stroomgordel verstoord is.

Er zijn geen middeleeuwse resten gevonden.

In de top van de oeverwal zijn sporen van baksteen, fosfaatconcreties en houtskoolbrokken gevonden.

4 Conclusies

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardestelling hiervan?

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit de IJzertijd tot en met de Middeleeuwen op of in de top van de oeverafzettingen van de stroomgordel van Herveld. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog. Aangezien het plangebied in een AMK-terrein met middeleeuwse resten ligt, is de kans op het aantreffen hiervan hoog.

De oeverwal is aangetroffen op een diepte tussen 60 cm (boring 9) en 160 cm (boring 1) –mv. Tijdens het booronderzoek bleek er plaatselijk een ophogingspakket uit de Nieuwe Tijd aanwezig te zijn waarin de top van de stroomgordel is opgenomen. Dieper gelegen sporen kunnen nog bewaard zijn gebleven.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

De fundering van de beoogde nieuwbouw ligt waarschijnlijk op 60 – 80 cm diepte. De stroomgordel van Herveld is aangetroffen op een diepte tussen 60 en 160 cm. Zolang de nieuwbouw niet dieper gaat dan 60 – 80 cm, zal de top van de stroomgordel dus niet aangetast worden.

Hoe kan deze verstoring door plaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Door niet dieper te gaan dan 60 – 80 cm.

²² Determinatie door S. Ostkamp, 6-11-2007

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Als de beoogde verstoring dieper dan 80 cm gaat, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Dit omdat de top van de stroomgordel van Herveld verstoord is en eventuele resten dan niet meer met een karterend booronderzoek zijn op te sporen.

5 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert, mits de beoogde verstoringen niet dieper dan 80 cm gaan (tot in de bouwvoor), om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Als de beoogde verstoring dieper dan 80 cm gaat, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Dit omdat de top van de stroomgordel van Herveld verstoord is en eventuele resten dan niet meer met een karterend booronderzoek zijn op te sporen.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door het bevoegd gezag goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Het is niet uit te sluiten dat buiten de vindplaats toch nog archeologische resten voorkomen. Daarom merken wij op dat het aanbeveling verdient om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg

Literatuur

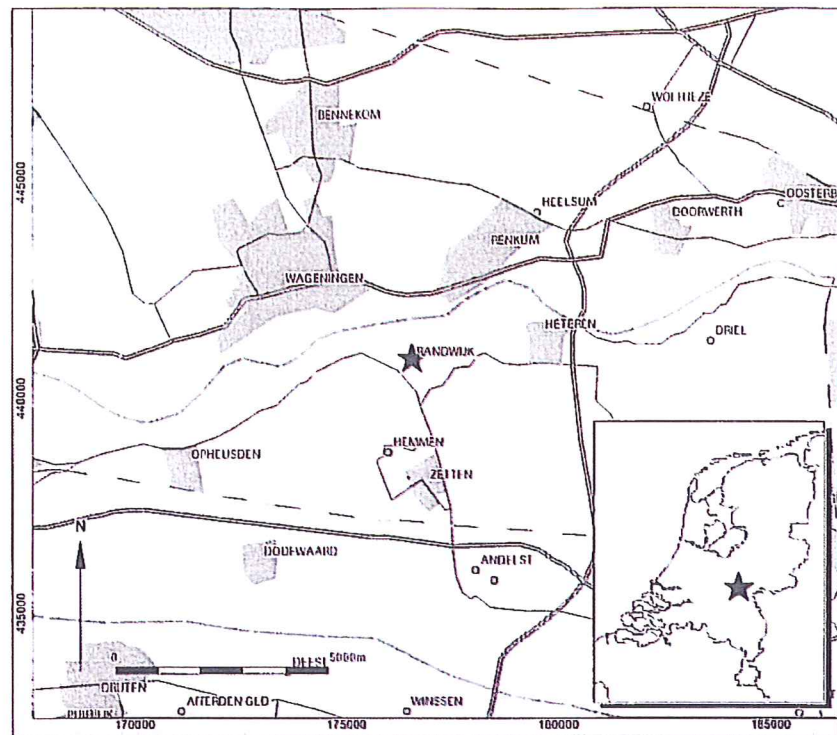
- Berendsen H.J.A., & E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen
- Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land, inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen
- Bureau Militaire Verkenningen, verschillende jaargangen (1870, 1894, 1906 en 1932): Wageningen, blad 489, 1:25.000.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Heunks, 2004: *Gemeente Overbetuwe, een archeologische beleidsadvieskaart* (onderdeel van het Erfgoedplan Gemeente Overbetuwe)
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Kocken, 2004: *Sleutel tot de schatkist*, Erfgoedplan Overbetuwe
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland: Geologie van Nederland, deel 7*, Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Groningen/Houten.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*, Delft.
- Rijks Geologische Dienst, 1982: *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 39 Tiel Oost*
- Stichting voor Bodemkartering, 1986: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 39 Tiel*
- Stichting voor Bodemkartering, 1972: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 39 Oost Rhenen*
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).
- Versfelt, H.J., 2003: *Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773 - 1794*, Groningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 3 Oost-Nederland 1830-1855*, Groningen.

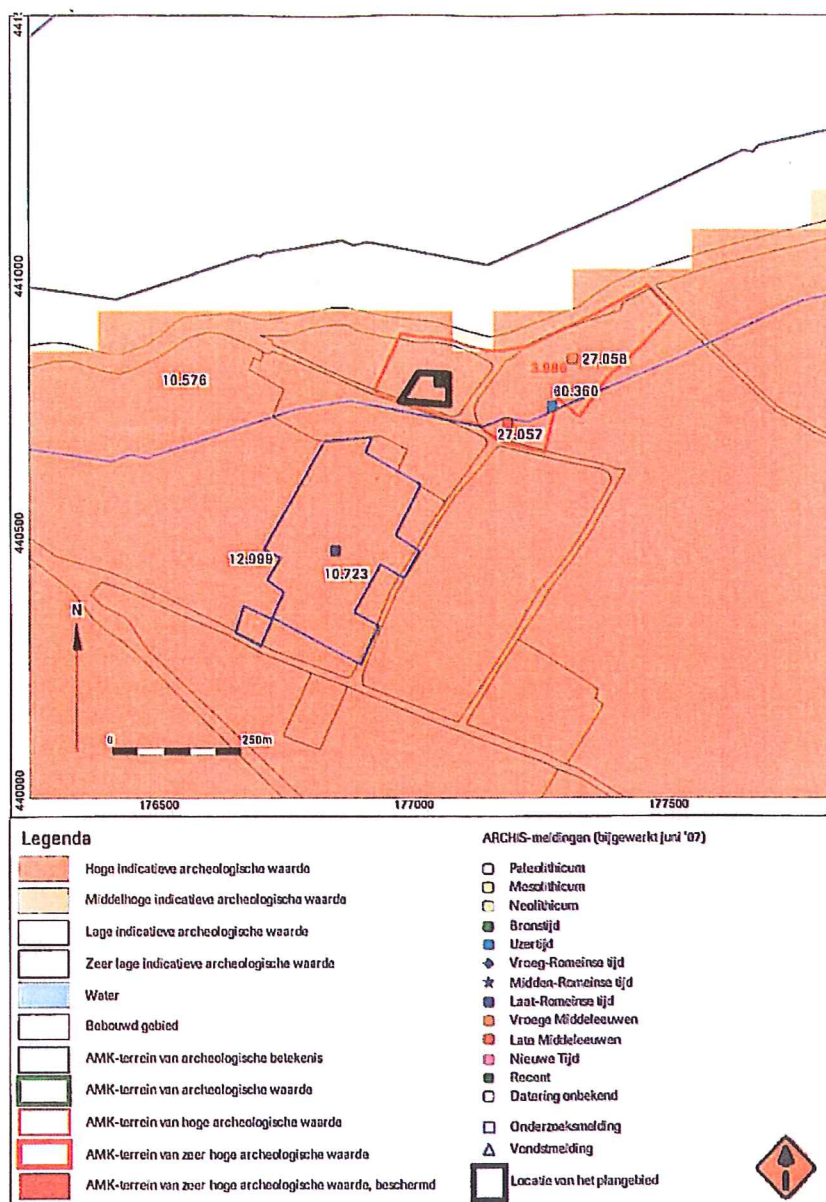
Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
- Afb. 2 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
- Afb. 3 Boorpuntenkaart met AHN

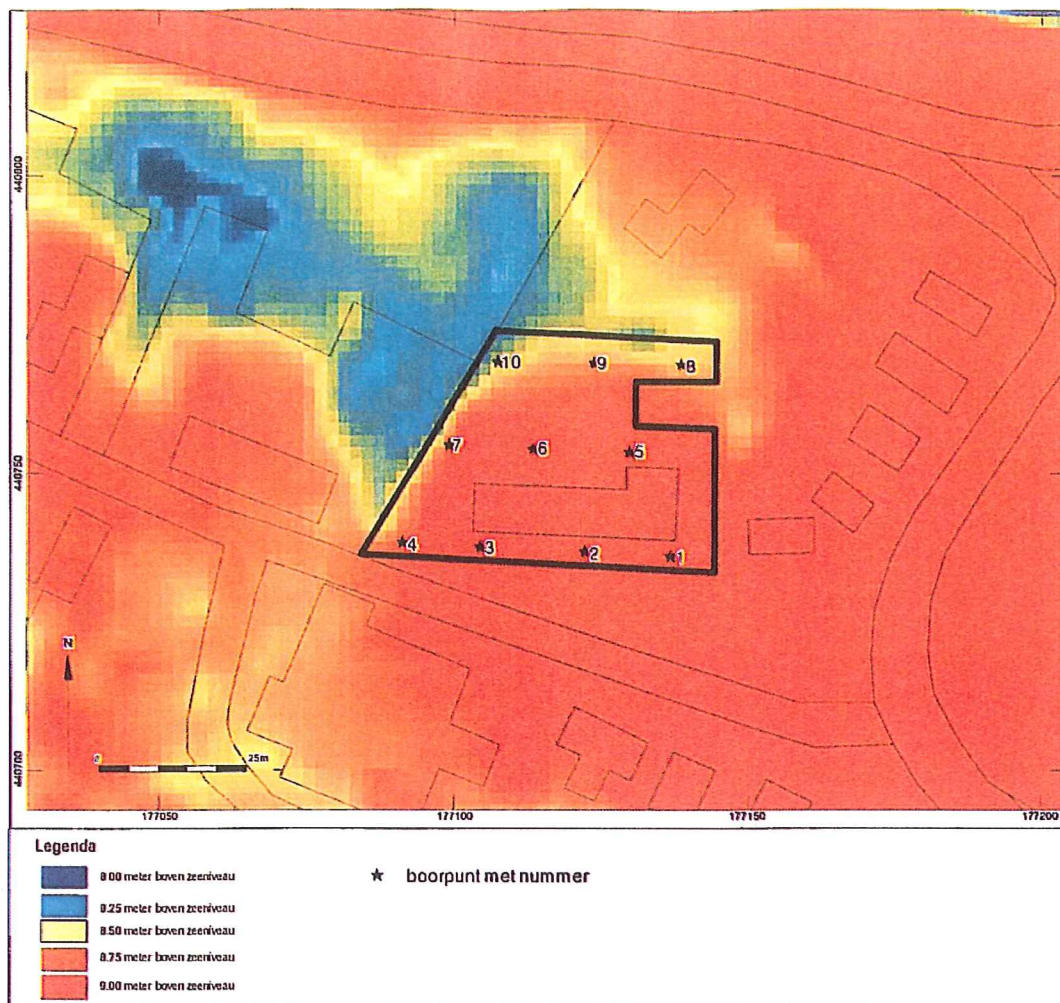
Lijst van tabellen

- Tabel 1 Archeologische perioden
- Tabel 2 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied
- Tabel 3. Archeologische indicatoren en vondsten

Afb. 2 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 3 Boorpuntenkaart met AHN

Tabel 3. Archeologische indicatoren en vondsten

Oorsprong	Vondstnummer	Diepte cm-mv	x (mRD)	y (mRD)	Omschrijving	Datering
Boring 1	1	55	177.137	440.737	Aardewerk met glazuur	17 ^e - 18 ^e eeuw
Boring 1	2	150	177.137	440.737	Aardewerk met glazuur	Waarschijnlijk 17 ^e eeuw
Boring 1	3	220	177.137	440.737	Aardewerk met waarschijnlijk glazuur	1650 - 1850
Boring 4	4	40	177.091	440.739	aardewerk	18 ^e - 19 ^e eeuw

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	bovenliggende (cm)	onderliggende (cm)	grondsoort	bijmenging	zandmedaillen	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	entropogene bijmengingen	organische bijmengingen	oevering	interpretatie
01												
	0	25	klei	matig zandig; zwak grindig; matig humeus		grijs-; bruin;	kalkrijk		spoor baksteen			
	25	55	klei	matig zandig; zwak humeus		grijs-; bruin;	kalkrijk		spoor sintels; spoor puinresten			
	55	110	klei	sterk zandig; matig humeus		donker-; grijs;	kalkrijk		spoor aardewerkfragmenten			
	110	120	klei	zwak zandig; zwak grindig; zwak humeus		donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk		veel baksteen	veel houtskoolbrokken	cement 65 en 75 cm -mv	
	120	145	klei	sterk zandig; zwak humeus		bruin-; grijs;	kalkloos		spoor aardewerkfragmenten; spoor baksteen	spoor houtskoolbrokken	aw 135 cm -mv	
	145	160	klei	matig zandig; zwak humeus		grijs-; bruin;	kalkrijk		weinig baksteen; spoor aardewerkfragmenten		aw op 150	
	160	220	klei	matig zandig		grijs-; bruin;	kalkrijk		spoor aardewerkfragmenten			
	220	245	klei	matig zandig		licht-; grijs;	kalkrijk	spoor fosfaatconcreties	spoor baksteen	spoor houtskoolbrokken		oeverwal
	245	275	zand	kleig	zeer fijn	licht-; geel-; grijs;	kalkrijk					
02												
	0	25	klei	matig zandig; matig humeus		donker-; bruin-; grijs;	kalkloos					
	25	65	klei	matig zandig; zwak humeus		licht-; bruin-; grijs;	kalkloos		spoor aardewerkfragmenten; spoor puinresten		weinig plantenresten; bouwvoor; kiezel kalkbrokjes, mortel, 30 cm -mv	
	65	95	klei	matig zandig; matig humeus		donker-; bruin-; grijs;	kalkloos		spoor baksteen	spoor houtskoolbrokken	rb geglazuurd aw	
	95	120	klei	matig zandig; zwak humeus		bruin-; grijs;	kalkloos			spoor houtskoolbrokken		
	120	170	klei	sterk zandig		licht-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken				
	170	190	klei	uiterst siltig		licht-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken				oeverwal
03												
	0	25	klei	sterk zandig; zwak grindig; matig humeus		donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk				matig stevig	
	25	65	klei	matig zandig; zwak humeus		grijs-; bruin;	kalkrijk					
	65	85	klei	matig zandig		licht-; grijs-; bruin;	kalkarm	spoor roestvlekken			zandbrokken	
	85	115	klei	sterk zandig; matig humeus		donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk					
	115	195	zand	kleig; zwak humeus		matig fijn	kalkrijk		spoor baksteen		mortel	oeverwal
	195	250	klei	zwak zandig		licht-; geel-; bruin;	kalkarm					
04												
	0	20	klei	sterk zandig; matig humeus		donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk					
	20	60	klei	matig zandig		grijs-; bruin;	kalkloos		spoor aardewerkfragmenten		mortel	
	60	95	zand	matig siltig		matig fijn	kalkrijk				opgebrachte laag	
	95	110	klei	sterk zandig; zwak		donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk					

nummer	bovengrens (cm) ondergrens (cm)	bijmenging grondstof	zandmedaan	kleur	kaligehalte	nietvormingen	antropogene blijmengen	organische blijmengen	overig	interpretatie
05										
Grindig; matig humeus										
110	165	zand kleig	matig fijn	licht-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken; spoor	spoor baksteen			oeverwal
165	200	klei	uiterst siltig	licht-; bruin;	kalkloos	fosfaatconcreties				
06										
0	15	klei	matig zandig; matig	donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk					
		humeus								
15	85	klei	matig zandig	licht-; bruin; grijs-;	kalkrijk				omgewerkt	
		sterk zandig; matig								
85	110	klei	matig	donker-; grijs-; bruin;	kalkrijk		spoor baksteen; spoor puinresten		industriële wit aardewerk	
		humeus								
110	170	zand kleig	matig fijn	geel-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken				
07										
0	15	klei	sterk zandig; matig	grijs-; bruin;	kalkrijk					
		humeus								
15	45	klei	matig zandig	donker-; bruin;	kalkrijk				omgewerkt	
		sterk zandig; matig						spoor houtskoolbrokken kiesel		
45	100	klei	matig	donker-; grijs;	kalkrijk					
		humeus								
100	155	klei	sterk zandig	licht-; bruin;	kalkrijk		spoor baksteen			oeverwal
		uiterst siltig				veel roestvlekken				
155	185	klei	uiterst siltig	licht-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken				
		matig zandig								
185	200	klei		licht-; grijs;	kalkrijk					
08										
0	15	zand	zwak siltig	licht-; bruin;	kalkrijk				opgebrachte grond	
		matig zandig; zwak							omgewerkte grond; kiesel	
15	70	klei	humeus	grijs-; bruin;	kalkloos		spoor baksteen			
		matig zandig; matig								
70	130	klei	matig	donker-; bruin-; grijs;	kalkloos		spoor baksteen			
		sterk zandig								
130	145	klei	sterk zandig	licht-; bruin-; grijs;	kalkrijk	weinig roestvlekken			matig stevig	
		uiterst siltig				weinig roestvlekken				
145	160	klei		licht-; bruin;	kalkrijk					
09										
0	50	klei	matig zandig; matig	donker-; bruin-; grijs;	kalkloos		spoor baksteen		bouwvoor	
		humeus								
50	100	zand kleig	matig	licht-; bruin;	kalkrijk	spoor roestvlekken			omgewerkte grond	
		uiterst siltig	grof							
100	115	klei	uiterst siltig	licht-; bruin;	kalkrijk	weinig roestvlekken				
		sterk zandig								
115	140	zand kleig	zeer fijn	licht-; bruin;	kalkrijk	weinig roestvlekken; spoor				oeverwal
		matig zandig				fosfaatconcreties				
140	170	klei		licht-; bruin;	kalkrijk	weinig roestvlekken				
09										
0	35	klei	matig zandig; matig	donker-; bruin-; grijs;	kalkrijk		spoor baksteen			
		humeus								
35	60	klei	matig zandig	licht-; grijs-; bruin;	kalkrijk		spoor baksteen; spoor aardewerkfragmenten		opgebrachte laag, industriële	
		sterk zandig							wit aardewerk	
60	105	zand kleig	matig fijn	licht-; geel-; bruin;	kalkrijk					
		uiterst siltig								
105	125	klei	uiterst siltig	licht-; bruin;	kalkrijk	veel roestvlekken				
		sterk zandig								
125	150	klei		licht-; bruin;	kalkrijk	weinig roestvlekken				

nummer	bovengrens (cm nvd/nr mvl)	ondergrens (cm nvd/nr mvl)	grondsoort	bijmenging	zandmedaan	kleur	kaligehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	organische bijmengingen	overig	interpretatie
10	0	40	klei	matig zandig; matig humeus	donker-; bruin-; grijs; kalkloos	donker-; bruin-; grijs; kalkloos					spoor plantenresten; bouwvoor; cement matig stevig	
	40	80	klei	sterk zandig	licht-; bruin;	kalkrijk	weinig roestvlekken					
	80	110	klei	uiterst siltig	licht-; bruin;	kalkrijk	veel roestvlekken					
	110	130	klei	matig zandig	licht-; bruin;	kalkrijk						